

[Akatemian etusivu](#) > [Ohjelmat ja yhteistyö](#) > [Akatemiaohjelmat](#) > [Ohjelmien uutiskirjeet](#) > Uutiskirje 2/2014

Tässä uutiskirjeessä

[Akatemiaohjelmatoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä](#)

[Mikä on akatemiaohjelma ja miten niitä syntyy?](#)

[Millaisiksi lapset kerrotaan? -tutkimusta yhteenkuuluvuudesta ja poissulkemisesta kasvatusyhteisöissä](#)

[FET - Uudet ja kehitteillä olevat teknologiat](#)

[Eurooppalaisesta synteettisen synteettisen ohjelmayhteistyöstä lisäarvoa](#)

[Loppuvuonna tapahtuu](#)

Akatemiaohjelmatoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä

Johtaja Riikka Heikinheimo, Suomen Akatemia

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa tapahtuu muutoksia, jotka vaikuttavat toimintaamme. Valtion budjettitilanne on vaikea, Tieteen tilan tulokset mietittävät, valtakunnallisia rakenneuudistuksia jatketaan. Myös Suomen Akatemian on mietittävä omaa toimintaansa tässä muutoksessa.

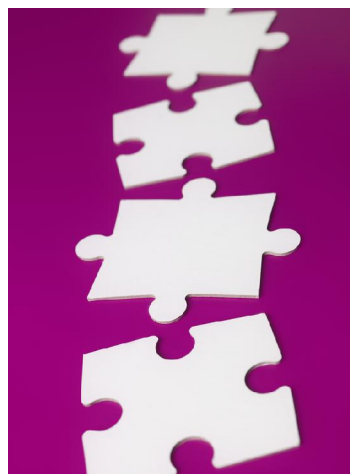
Hiljattain toteutettu Suomen Akatemian kansainvälinen arviointi osoitti perusasioiden olevan hyvässä kunnossa. Akatemiaohjelmatoimintaan liittyvä arvioinnin suositus kaipaa vielä tarkempaa pohdintaa. Suosituksen mukaan ohjelmatoiminnalle pitäisi löytyä nykyistä selkeämpi tavoiteasetanta. Tämä tarve korostuu vielä lisää nyt, kun strategisen tutkimuksen neuvosto aloittelee omaa ohjelmatoimintaansa.

Mitä ohjelmatoimintaan osallistuvat eri tahot itse kokevat ohjelmatoiminnan erityiseksi lisäarvoksi? Akatemiassa on koottu tästä eri suunnista kertynyttä palautetietoa. Sitä on kerätty mm. rahoituksen saajilta, ohjelmien johtoryhmiltä, omasta organisaatiosta sekä ohjelmien vaikuttavuusarvioinneista.

Kaikissa vastauksissa näyttää nousevan esiin samat hyviksi koetut seikat: ohjelmatoiminta auttaa luomaan verkostoja sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Nämä verkostot ovat moninaisia, ne liittyvät monitieteisyyteen ja myös tutkimuksen tulosten hyödyntämiseen. Ohjelmatoimintaan liittyvät seminaarit, erilaiset työpajat ja tilaisuudet saavat nekin kiitosta. Tieteelle ja tutkimukselle saadaan näkyvyyttä laajemman yleisön piirissä. Vaikuttaa siltä, että erityisesti nuorille, uraansa aloitteleville tutkijoille ohjelmien tukitoiminnolla on erityisen suuri arvo. He saavat erityistä näkyvyyttä työlleen ja ajatuksilleen. Ohjelmat näyttäisivät toimivan myös eräänlaisina oppimisympäristöinä.

Tieteen tekemisen tavoissa tapahtuu muutoksia. Teknologinen kehitys on tuonut mukanaan uusia mahdollisuuksia. Avoin tiede ja kansalaistiede ovat esimerkkejä, jotka vilahtelevat keskustelussa. Muuttuva tieteen tekemisen tapa luo kokonaan uusia haasteita myös tutkijakoulutukselle ja tutkimuksen rahoitustavoille.

Syksyllä toimikautensa aloittanut uusi Suomen Akatemian hallitus on aloittanut strategiatyönsä. Työssä pohditaan miten ympäröivät muutokset ja odotukset heijastuvat Akatemian toimintaan. Akatemiaohjelmatoiminta on mukana tässä pohdinnassa.

Mikä on akatemiaohjelma ja miten niitä syntyy?

Akatemiaohjelma (ent. tutkimusohjelma) on temaattinen, tavoitteellinen ja koordinoitu tutkimushankekokonaisuus. Akatemiaohjelma uudistaa tieteellistä tutkimusta ja tuottaa korkealaatuista tietoa temaattisesti rajatusta aiheesta. Ohjelman tavoitteena on tieteellinen ja muu vaikuttavuus. Akatemiaohjelmien aiheet ovat tutkimuslähtöisiä ja ne määritellään tieteen kehityksen lähtökohdista samalla ennakkoiden tulevia tutkimustarpeita. Akatemiaohjelmien tehtävänä on tukea monitieteistä ja tieteidenvälisiä, usean toimikunnan toimialan tutkimusta, verkottaa tutkijoita sekä toimia alustana pitkäjänteiselle kansainväliselle tutkimusyhteistyölle. Ohjelmien kesto riippuu järjestettävistä hauista, yksittäisten hankkeiden kesto on yleensä 3-4 vuotta.

Akatemian tieteelliset toimikunnat tekevät ehdotuksia akatemiaohjelmien aiheiksi. Aloitteita käsitellään Akatemian tutkimusjohtoryhmässä, minkä jälkeen pääjohtaja päättää valmisteluun menevistä ohjelma-aiheista. Tämän jälkeen vastuu ohjelmaehdotuksen viimeistelystä siirtyy akatemiaohjelmayksikölle. Viimekädessä ohjelma-aiheista ja ohjelmiin osoitettavasta myöntövaltuudesta päättää Akatemian hallitus. Akatemiaohjelmia ja niiden aiheita suunniteltaessa otetaan huomioon strategisen tutkimuksen ohjelmat ja niiden sisällöt ja päinvastoin.

Hallituksen päätettyä aiheesta akatemiaohjelman valmisteluun asetetaan valmisteluryhmä, joka koostuu Akatemian tieteellisten toimikuntien jäsenistä ja muista mahdollisista asiantuntijoista, rahoittajista ja tutkimuksen hyödyntäjistä. Valmisteluryhmä päättää ohjelman tarkemmasta sisällöstä ja tavoitteista ja muista valmisteluun liittyvistä asioista. Ohjelman valmistelussa käytetään tutkijoita osallistavia menetelmiä kuten tutkivia työpajoja ja ennakkointia, joten alan tutkijat ja muut toimijat ovat tiiviisti valmistelussa mukana.

Ohjelman valmistelutyö päättyy, kun ohjelmamuistio on valmis ja tutkimusmäärärahaa avataan. Akatemiaohjelmalle asetetaan johtoryhmä, joka koostuu toimikuntien jäsenistä ja ohjelman mahdollisista muista rahoittajista ja asiantuntijoista.

Akatemiaohjelman johtoryhmä johtaa ohjelmaa, päättää ohjelman hakujen sisällöstä ja kansainvälisestä yhteistyöstä ja tukee ohjelman koordinaatiota.

Akatemiaohjelmassa avatun haun hakemukset arvioidaan kansainvälisesti tieteellisen laadun perusteella ottaen huomioon myös ohjelman tematiikka ja tavoitteet. Mikäli haku on kaksivaiheinen, aiehakemusten arvioinnin tekee johtoryhmä tai ulkopuoliset arvioitsijat. Varsinaiset hakemukset arvioidaan kansainvälisessä, tutkijoista koostuvassa paneelissa, mutta tarvittaessa arvioinnin tueksi pyydetään tukilausuntoja tai yksittäisiä arviointeja.

Akatemian hallitus asettaa akatemiaohjelmalle Akatemian hallituksen tai toimikuntien jäsenistä koostuvan jaoston, jonka tehtävänä on päättää a) aiesuunnitelmien perusteella niistä hakijoista, joilta pyydetään varsinainen hakemus, b) hakemusten arvioinnista ja arvioimatta jättämisestä, c) hakemusten arvioinnissa käytettävistä asiantuntijoista, d) akatemiaohjelmassa rahoitettavista hankkeista Akatemian osalta. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään järjestämällä yhteisiä tutkijatapaamisia, seminaareja, työpajoja ja hakuja. Rahoitusyhteistyötä tehdään strategisesti valittujen maiden kanssa.

Johtoryhmä seuraa ohjelman tavoitteiden ja ohjelman tutkimushankkeiden edistymistä ohjelman aikana. Ohjelmassa järjestetään seminaareja, työpajoja ja muita tilaisuuksia. Akatemiaohjelmat arvioidaan niiden päätyttyä. Arvioinnin kohteena voi olla esim. akatemiaohjelmalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen, tieteellinen laatu, näkyvyys, kansainvälisen tutkimusyhteistyön tulokset, vaikuttavuus tai innovatiivisuus. Arviointiin liittyy usein ennakkointia tulevaisuuden tutkimustarpeita.

Millaisiksi lapset kerrotaan? -tutkimusta yhteenkuuluvuudesta ja poissulkemisesta kasvatusyhteisöissä

Professori Eila Estola, Oulun yliopisto

Lasten ja aikuisten arki on täynnä eron tekoja: olenko eskarilainen vai koululainen, tyttö vai poika, pieni vai iso, suomalainen, kiinalainen vai italialainen. Eronteot eivät ole merkityksellisiä vaan niillä tuotetaan kuvaa siitä, kuka ja millainen olen, osaanko ja kelpaanko. Kasvatuksen arjessa yhteenkuuluvuutta ja poissulkemista tuottavat erilaiset käytännöt, tilat ja järjestykset. Joskus jotkut voivat tulla toistuvasti suljettuiksi lähipiirinsä ulkopuolelle. Huoli lasten syrjäytymisestä on yleinen ja sen ehkäisemiseksi tehdään kaiken aikaa monenlaista työtä.

Huoli syrjäytymisestä on taustalla myös Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa meneillään olevassa tutkimuksessa. Hankkeessa Syrjäytymisestä yhteenkuuluvuuteen: kerronnallisten käytänteiden kehittäminen päiväkodeissa ja kouluissa (BELONG 2013-2015) kiinnostus on kerronnallisissa käytänteissä, joilla poissulkemista tuotetaan tai joilla edistetään yhteenkuuluvuutta. Kiinnostavia kysymyksiä ovat muun muassa, kenellä on lupa puhua, ketä kuullaan, miten erilaiset kulttuuriset kertomukset välittyvät kasvatuksen käytänteisiin.

Metodologinen perusta on kerronnallisessa tutkimuksessa. Sitä on yhdistetty toimintatutkimukselliseen ja etnografiseen otteeseen.

Tutkimusaineistona ovat pääasiallisesti havainnoinnit, keskustelut ja videoinnit kirjallisen aineiston lisäksi. Keskeistä näissä menetelmissä on ollut laajentaa kerronnallista tutkimusta kohti moniaististen ja arjen pienten kertomusten analysoijaa. Tutkijat ovat tukeneet päiväkodin henkilöstöä analysoimaan ja kehittämään arjen käytäntöjään sellaisiksi, että kasvatusyhteisöjen kerronnalliset käytännöt aiempaa paremmin tukisivat kokemuksia lasten yhteisöön kuulumisesta.

BELONG-hanke on jatkoa aiemmalle Suomen Akatemian rahoittamalle Oulun yliopiston ja Helsingin yliopiston välisenä konsortiona toteutetulle tutkimukselle Lapset kertovat hyvinvoinnistaan –kuka kuuntelee? (TelLis 2010-2013). Molemmat hankkeet kuuluvat Suomen Akatemian lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin SKIDI-KIDS tutkimusohjelmaan. TelLis-hanketta johti professori Leena Syrjäjä ja uudempaa BELONG-hanketta johtaa professori Eila Estola. Yliopistotutkija Anna-Majja Puroila on työskennellyt molemmissa vastuullisena tutkijana. Belong-hankkeella on hyvät kansainväliset verkostot. Se tekee tiivistä yhteistyötä NordForskin rahoittaman Values education in Nordic preschools – Basis of education for tomorrow -hankkeen kanssa. Tutkijat ovat mukana myös kerronnallisen tutkimuksen kansainvälisissä verkostoissa.

Tulokset osoittavat, että kertomuksia ja kerronnallisia käytänteitä tutkimalla päästään käsiksi yksilöiden arjen kokemuksiin ja heidän elämäntarinoihinsa, mutta myös yhteisöjen kulttuurisiin kertomuksiin. Kerronnallinen tutkimusote edistää lasten kuuntelemista ja on yksi tapa vastata yhteiskunnallisen keskustelun ja lapsuudentutkimuksen haasteeseen, miten lasten kokemuksia voidaan tutkimuksellisesti lähestyä.

Eurooppalaisesta synteettisen biologian ohjelmayhteistyöstä lisäarvoa

Suomen Akatemia käynnisti vuonna 2013 nelivuotisen synteettisen biologian akatemiaohjelman FinSynBio. Akatemiaohjelmien yleisenä tarkoituksena on tutkimustoiminnan lisäksi tarjota alusta tutkijoiden ja tutkimuksen muiden viiteryhmiä väliselle yhteistyölle. Tutkijoiden välinen ja toisaalta eri tutkimusrahoittajienkin välinen lisäarvoa tuottava ja Suomea hyödyttävä kansainvälinen yhteistyö on elimellinen osa hyvin toimivaa akatemiaohjelmaa. Konkreettiset yhteistyömuodot syntyvät aina ohjelmakohtaisista tarpeista. Akatemiaohjelmat nousevat kansallisista ja globaaleista tutkimuksen tarpeista, joten ei olekaan ihme, että samaa aihepiiriä käsitteleviä ulkomaisia tai kansainvälisiä aloitteita kehitty samanaikaisesti kansallisen tutkimusohjelman kanssa.

FinSynBio ohjelma oli mukana valmisteluneuvotteluissa ja liittyi heti toimintansa alussa 16 eurooppalaisen tutkimusrahoitusorganisaation ja myöhemmin tarkkailijana mukaan tulleen USA:n The National Science Foundation (NSF):n muodostamaan ERASynBio yhteistyöfoorumiin. ERASynBio edistää eurooppalaista synteettisen biologian tutkimusta ja tulosten hyödyntämistä käyttäen välineinä mm. kaikille osallistujamaille suunnattuja työpajoja, nuorten tutkijoiden koulutusta, keskustelufoorumeita ja yhteiseurooppalaisia tutkimusmäärärahaa. Yhteistyöfoorumi pyrkii myös jakamaan jäsentensä kesken tietoa kansallisen tason aktiviteeteista ja parhaista käytännöistä ja näin lisäämään tutkijayhteisön koheesiota ja edelleen välttämään tutkimustoiminnan sirpaloitumista. Kansallisen tason tietojen, suunnitelmien ja aktiviteettien kerääminen ja analysointi on ollut pohjana ERASynBio:n ennakointitoiminnalle. Ennakoinnin tuloksena ERASynBio julkaisi keväällä 2014 synteettisen biologian ennakointiraportin: ["Next steps for European synthetic biology: a strategic vision from ERASynBio"](#). Kolmivuotinen ERASynBio hanke päättyi vuoden 2014 lopussa.

HORIZON 2020

FET - Uudet ja kehitteillä olevat teknologiat

EU:n Horisontti 2020 – maailman suurin tutkimus- ja innovaatio rahoitusohjelma – on saatu hyvin käyntiin. Sen kokonaisbudjetti on 77 miljardia euroa vuosille 2014–2020. Uutena tulokkaan huipputason tiede -pilarissa on Future and Emerging Technologies (FET) yhteistyöhankkeina. FET-hakumuoto oli 7. puiteohjelmassa ICT:n rahoitusmuotona, mutta on nyt laajentunut kattamaan kaikkien tieteenalojen teknologiasovellukset. Koko ohjelmakaudelle FETille on budjetoitu kaikkiaan 2,7 miljardia euroa. FET-hakemuksissa tulee täyttyä yhteistyöhakkeiden minimivaatimus: tutkijoita vähintään kolmesta eri EU tai sen liitännäismaasta.

FETillä on kolme rahoitusmuotoa: FET Open, FET Proactive ja FET Flagships.

- FET Open on puhtaasti tutkijalähtöinen (bottom-up) hakumuoto, johon on varattu 40 % FETin kokonaisrahoituksesta. Sen tarkoituksena on löytää uusia innovatiivisia teknologioita ja rahoittaa tutkimuksen varhaista vaihetta. Tyypillisesti on FET Open hakijoina aiemmin ollut 4-8 partneria ja heidän yhteisbudjettinsa on ollut 2-3 M€ / 3 vuotta.
- FET Proactive hakumuodossa on ennalta valikoidut teemat ja sen tarkoituksena on vahvistaa tiettyjä kasvualueita. Tulevaisuuden teemojen valikoinnassa on pyritty olemaan avoimempia kuin aikaisemmin ja komissio järjestikin kesällä 2014 aiheesta avoimen konsultaation verkkosivuillaan.
- FET Flagships pitkäaikavälin (10 v) suuria ja monitieteisiä yhteistyöhankkeita, joilla on oma koordinaationsa tutkijayhteisössä. Tähän mennessä FET lippulaivoja on ainoastaan kaksi: FET Graphene ja FET Human Brain Project.

Vuonna 2015 on tulossa avoimia hakuja ainoastaan FET Open puolella. Haku on avautunut 1.10.2014 ja hakemusten viimeiset jättöpäivät ovat joko 31.3.2015 ja 29.9.2015. Nyt viimeistään kannattaisi suomalaisten tutkijoiden aktivoitua, olla hakemassa tutkimusrahoitusta tästä hakumuodosta eurooppalaisen yhteistyöverkoston voimalla. Saatu rahoitus voi olla merkittävä käänne omalle tutkijanuralle ja eurooppalaisen kilpailukyvyä nostamiselle lähivuosina.

Lisätietoja:

- FET: ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/future-and-emerging-technologies
- Graphene FET Flagship: www.graphene-flagship.eu
- Human Brain Project FET Flagship: www.humanbrainproject.eu
- Detailed information on calls & submission of proposals on the European Commission Participant Portal: ec.europa.eu/research/participants/portal
- Information on the Horizon 2020 in Finnish: EUTIn verkkosivut, www.tekes.eu

Kansallisten tukihenkilöiden (NCP) yhteystiedot:

Maiju Gyran, Suomen Akatemia, maiju.gyran@aka.fi 029 533 5015
 Hannele Lahtinen, Suomen Akatemia, hannele.lahtinen@aka.fi 029 533 5055
 Eija Auranen, Tekes eija.auranen@tekes.fi

Horizon 2020
Programme

Loppuvuonna tapahtuu

Laskennalliset tieteet (Lastu) –akatemiaohjelman vuosiseminaari järjestetään 9.12.2014 Suomen Akatemiassa. Kts. [ohjelma](#) ja [ilmoittautumisohjeet](#)

[Climate Change \(FICCA\)](#) - Research Programme is arranging a Final Symposium on 2-3 December 2014 at High Tech Center in Ruoholahti. FICCA Symposium is a get-together event where the latest results of the programme's projects and future research plans can be discussed among colleagues and which provides an excellent opportunity for further tightening the collaboration between researchers. The seminar is open to all parties, both non-FICCA researchers and stakeholders with interest in the results of the programme. More information and registration juula.aarnio@aka.fi.

Uutiskirjeen kuvat: Pixmac ja Anita Westerback
Toimituskunnan yhteystiedot: elina.sarro@aka.fi

Viimeksi muokattu 26.11.2014